Česká společnost entomologická
Czech Entomological Society
✉ Viničná 7, CZ-128 00 Praha 2
☎ 224923535
IČO: 444693

Vážený
RNDr. Libor Ambrozek
ministr
MŽP ČR
Vršovická 65
100 00 Praha 10

Vážený pane ministře,

v souladu se zadáním Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka (Podbabská 2582/30, 160 62 Praha 6; objednatel Ředitelství vodních cest ČR) byla v roce 2005 provedena rozsáhlá rešerše dostupných literárních pramenů zaměřených na popis přírodních poměrů a dopad projektované stavby jednoho plavebního stupně v Prostřední Žlebu na jednotlivé složky přírodního prostředí Labe mezi Střekovem a státní hranicí se SRN. Současně byly provedeny aktuální, celosezónní průzkumy vybraných taxonomických skupin (fytocenologie, floristika, měkkýši, střevlíkovití brouci, motýli, vážky, obojživelníci, plazi, ptáci, savci, samostatně bobr evropský).

Excerpované literární prameny popisují stav přírodního prostředí před rozsáhlými záplavami, ke kterým došlo v srpnu roku 2002. Touto událostí došlo k dalekosáhlým (ale v dlouhodobém pohledu běžným) změnám v podmínkách panujícím nejen na posuzovaném úseku Labe mezi Střekovem a státní hranicí, ale v celém povodí řeky Labe. Letošní terénní práce hodnotící současný stav terestrických složek životního prostředí v uvedeném úseku labské nivy probíhaly v podmínkách často diametrálně odlišných od těch zachycených v excerpované literatuře (včetně již zpracované dokumentace EIA).

Dnes již historické literární údaje z doby před tisíciletou povodní byly přesto nepostradatelným informačním základem pro vlastní průzkumné práce, posloužily ke směřování prací do míst s prokazatelně vysokým ekologickým potenciálem a kromě toho napovídají, jakým směrem se bude ubírat sukcesní vývoj na plochách říční nivy v dalších desetiletích, pokud nedojde k omezení probíhajících přírodních procesů, tedy k radikálním změnám ve využívání řeky.

Výsledky průzkumu z roku 2005 jsou ale s odvoláním na smluvní podmínky na pokyn Ředitelství vodních cest tajné, nesdělitelné další straně. Proto můžeme komentovat pouze dílčí části výzkumů, ovšem s vyhnutím se zjištěním učiněným v roce 2005. Průzkum indikačně významných střevlíkovitých brouků vyšel z rozsáhlé databáze vytvořené v průběhu minulých let pílí místních i evropsky (v některých případech světově) uznávaných specialistů. Mezi střevlíkovitými brouky je řada takových druhů, které jsou velmi úzce vázány na specifické podmínky říční nivy velkého toku (v ČR zachované dnes již pouze v posuzovaném úseku) a kromě toho jsou schopni poměrně dobře přežít i takové (z pohledu člověka) katastrofální záplavy, ke kterým došlo v roce 2002. Jde o druhy vyžadující biotopy s neustálým kolísáním hladiny vody v půdním profilu, biotopy trvale a zároveň nepravidelně disturbované právě mnohačetnou změnou průtoků vody během roku, obývající písčité a štěrkopískové říční lavice a nepravidelně obnažované břehy. Mezi zjištěnými druhy je řada zcela unikátních nálezů, některé druhy se vyskytují na několika málo stanovištích v labské nivě, některé jsou známy právě jen ze zkoumaného území. Zjištění druhu *Bembidion argenteolum*, stenotopního druhu, považovaného v České republice za vyhynulého (!), je pro naši přírodu naprosto unikátní! Již

dnes je zřejmé, že dlouhodobý nepřirozený zásah do přirozených procesů, kvality biotopů a životního prostředí těchto organizmů vůbec by vedl k jejich nevratnému ústupu (až likvidaci), jak lze usuzovat z obdobných zásahů spojených s kanalizací horních úseků Labe a toků jiných středoevropských řek.

Obdobně lze vyhodnotit spektrum měkkýšů vázaných na diskutované, mimořádně cenné štěrkopískové lavice.

Dále je možné uvést bobra evropského (*Castor fiber albicus*), součást autochtonní populace středoevropského druhu, který vzhledem ke svým specifickým nárokům negativně reaguje na jakékoliv změny vyvolané lidskou činností na obývaných lokalitách. Stavba plavebního stupně v Prostředním Žlebu zásadně ovlivní jeho potravní základnu, možnosti migrace, přístup do vody a možnosti rozmnožování. Z tohoto pohledu lze stavbu jezu a jeho následné využívání hodnotit jako jednoznačně negativní s fatálními dopady na dotčenou populaci, a to nad i pod jezem.

Konečně podle Katalogu biotopů České republiky (Chytrý M., Kučera T. & Kočí M. (eds), AOPK ČR, 2001) je na popisovaných, v České republice vzácných biotopech (M4.1 štěrkové říční náplavy bez vegetace) uvedena jako jejich ohrožení regulace vodních toků způsobující změny v sedimentačním režimu, a také protipovodňová opatření spojená s úpravou břehů a koryt toků.

Vážený pane ministře, žádáme Vás, abyste svým postavením dodal řešené situaci vážnosti a zamezil zlehčování (a zatajování) zjištěných výsledků, zvláště v situaci, kdy nás pravděpodobně čeká ještě další průzkum v roce letošním. Ten by měl potvrdit platnost závěrů opírajících se pouze o jednoroční průzkumné práce a umožnit zpřesnění tvrzení o dopadu stavby na cenné biotopy na základě detailnějšího zohlednění technických parametrů stavby. Současné informace ve sdělovacích prostředcích nám sice moc šancí nedávají, ale v zájmu zachování mimořádně cenného území, které skutečně nemá v naší přírodě obdoby, je zachování přírodních partií labské nivy pro vědeckou, odbornou i laickou - přírodovědně vzdělanou veřejnost, záležitostí nezbytnou.

Upozorňujeme, že zkoumané území je nejen v naší republice, ale i v kontextu středoevropské přírody, naprosto unikátní. Desítky zde zjištěných druhů zvláště chráněných, popřípadě druhů vedených v červených seznamech příslušných taxonomických skupin, toto naše tvrzení jen skromně, ale přesvědčivě potvrzuje.

Žádáme Vás o pracovní schůzku, kde bychom mohli specifikovat další kroky, které v zájmu naší přírody společně podnikneme.

20. ledna 2006

Doc. PaedDr. Jan Farkač, CSc.
vědecký tajemník ČSE

RNDr. Jiří Vávra, CSc.
člen ČSE

řádní členové ČSE pověření výborem ČSE jejím zastupováním v této kauze

kontaktní adresy

Jan Farkač
katedra ochrany lesa a myslivosti
Fakulta lesnická a environmentální
Česká zemědělská univerzita
Kamýcká 1176
16521 Praha 6 – Suchdol
e-mail: farkac@fle.czu.cz

Jiří Vávra
AQUATEST a.s.
Geologická 4
152 00 Praha 5
e-mail: vavraj@aquatest.cz